

Spøttrup Borg - Velkomstbygning

Dommerbetækning

Finansministeriet
Slots- og
Ejendomsstyrelsen

September 2009

Indledning

Slots- og Ejendomsstyrelsen udskrev i marts 2009 en projektkonkurrence om opførelse af en Velkomstbygning til Spøttrup Borg.

Konkurrencens formål var at frembringe forslag til opførelse af en ny Velkomstbygning som skal give en helt ny måde at ankomme til attraktionen på. Det er her publikum ankommer og bliver budt velkommen til Spøttrup Borg, og det er her publikum bliver ”klædt på” til det videre besøg.

Det er visionen for den nye Velkomstbygning at det bliver en bygning, som på en måske lidt underspillet, men samtidig djærv måde, har et udtryk i en høj arkitektonisk kvalitet. Velkomstcentreret skal ikke tage pusten fra den senere oplevelse af borgen, men være med til at understøtte og stemme publikum til den kommende oplevelse af borgen. Det er ønsket at den høje arkitektoniske kvalitet kommer til udtryk i det afdæmpede helhedsgreb, i detaljeringen og i det omhyggelige materialevalg.

Efter en prækvalifikationsrunde i april måned blev følgende fem totalentreprenører indbudt til at give et bud på udformningen og udførelse af Velkomstbygningen:

- Børge Lind & Sønner A/S sammen med Arkitema K/S
- Skilbild Entreprise A/S og Arkitektfirmaet Kjer & Richter A/S
- STB Byg A/S og Dorte Mandrup Arkitekter A/S
- Steen Ginnerup A/S og AART A/S arkitekter
- Totalentreprenør Hans Ulrik Jensen A/S sammen med Exners Tegnestue A/S

Konkurrenceforslagene blev modtaget den 10. juli og præsenteret af de enkelte teams den 10. august på Borgen Spøttrup for dommerkomiteen som består af:

- Arkitekt Mogens Husted Kristensen, (formand), Friis & Moltke
- Arkitekt Christian Andersen, Realdania
- Byrådsmedlem Peder Christensen, Skive Kommune
- Museumsinspektør Thomas Høvsgaard, Spøttrup Borg
- Projektleder Mads Falbe-Hansen, Slots og Ejendomsstyrelsen

Rådgivere for dommerkomiteen:

- Landskabsarkitekt Jens Balsby, Slots og Ejendomsstyrelsen
- Ingeniør Jesper Meldgaard, Søren Jensen Rådgivende Ingeniørfirma (bygherrerådgiver)

Opførelsen er muliggjort ved donationer fra Realdania, Knud Højgaards Fond, Færch Fonden, Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond, sammen med bevillinger fra Skive Kommune og Slots- og Ejendomsstyrelsen.

Generelle bemærkninger

Med udskrivelse af denne konkurrence er der taget et stort skridt fremad mod realisering af en ny Velkomstbygning for Borgen Spøttrup. Forud er der gået mange års bestræbelser, dels med at skaffe de nødvendige midler, dels med at definere Velkomstbygningens rolle og funktion i tilknytning til Borgen Spøttrup, og området omkring denne.

Konkurrenceprogrammet og de tilhørende bilag har givet relativt åbne rammer for forslags- og tilbudsgivernes arbejde, og det indkomne materiale udgør, til konkurrenceudskrivers store tilfredshed, fem talentfulde men meget forskellige tolkninger af opgaven. Fra de ekspressive, skulpturelle og markante, til de mere diskrete og stilfærdige bygninger.

Til de førstnævnte hører tilbuddene fra Steen Ginnerup A/S og fra Børge Lind & Sønner A/S.

I Steen Ginnerup A/S' tilbud, udgør bygningen i sig selv en rampe, der kan tjene som udsigtsplatform i trækrone-højde, og som kan give de besøgende en særlig oplevelse og et større overblik over Borgområdet. I Børge Lind & Sønner A/S' tilbud, er velkomstbygningen indarbejdet i en dramatisk, sort træbeklædt konstruktion, hvis tagflader på begge sider strækker sig ubrudt, fra terræn til rygning.

I STB Gruppens tilbud er egnens traditionelle gårdbygninger en inspirationskilde, og Velkomstbygningens raffinerede teglfacader fremtræder som stiliserede silhuetter af enkle gårdanlæg med gavlmotiver, port- og vinduesåbninger. Skibbild Entreprise A/S's tilbud

er udformet som en to etagers ege-spånbeklædt bygning. Den er sammensat af 4-5 voluminer omkring et velkomstområde i to etager, og kan i sin kompakte form rumme associationer til en borg.

Hans Ulrik Jensen A/S's tilbud er en varieret træbeklædt bygning med en enkel planløsning. Bygningens facader og udhæng udgøres af bl.a. trælist, grene og skoddeelementer, der ligesom indgangen kan åbnes og lukkes i takt med behovet for dagslys og velkomstbygningens funktion og rolle i årets løb.

Forslagenes indretninger afspejler generelt programmets enkle krav, men omsat i fem meget forskellige rumlige forløb.

Udbyderens syn på samspillet mellem Borgen Spøttrup og den nye Velkomstbygning er beskrevet i konkurrenceprogrammet. Der er bl.a. lagt vægt på, at velkomstbygningen "ikke skal tage pusten fra den senere oplevelse af borgen". Det har derfor også været væsentligt i bedømmelsen af tilbuddene, at borgen ikke skal konkurrere med velkomstbygningen om opmærksomheden, men at velkomstbygningen i stedet skal underordne sig, og fremhæve borgens centrale rolle for stedet.

Hans Ulrik Jensen A/S' tilbud er et indlevet og afbalanceret svar på den stillede opgave. Bygningen rummer på én gang den enkelhed, og tilpasningsevne der er ønsket, og den formår at danne en tydelig ankomst, og optakt til oplevelsen af borgen. Det er ikke mindst derfor, at en enig dommerkomité peger på dette forslag og tilbud, som det bedste blandt de fem indkomne.

Pointfordeling

Valget af det vindende projekt er sket på baggrund konkurrenceprogrammets tildelingskriterier, som er følgende:

Den arkitektoniske udformning (40 %)

Bedømmelse af den arkitektoniske udformning af selve bygningen og bygningens sammenhæng med omgivelserne – borgen, haven og området øst for byggefeltet.

Den kvalitetsmæssige værdi af de beskrevne løsninger (30 %)

Dette kriterium indeholder en bedømmelse af kvaliteten af det bygningstekniske niveau som beskrives i løsningsforslaget samt en vurdering af om de foreslåede materialer giver en god totaløkonomi (anlægsudgift set i forhold til den efterfølgende driftsfase). Der læg-

ges vægt på valg af velegnede og gode materialer og gode gedigne tekniske løsninger.

Det funktionsmæssige indhold i de beskrevne løsninger (30 %)

Bedømmelse af projektforslagenes egnethed til opfyldelse af funktions- og brugerkrav.

Kriterierne tildeles point efter en skala fra 1 til 10, hvor 10 er maksimum point. De tildelte point vægtes med den angivne vægt (40%/30%/30%) til et samlet pointtal for forslaget.

Vurderingen af forslagene har givet sig udslag i nedenstående pointfordeling:

Velkomstbygning Borgen Spøttrup – pointfordeling

	%	Børge Lind & Sønner		Steen Ginnerup		Hans Ulrik Jensen		STB Gruppen		Skibbild Entreprise	
Arkitektonisk udformning	40	5	2,0	7	2,8	9	3,6	8	3,2	6	2,4
Kvalitetsmæssig værdi	30	6	1,8	8	2,4	7	2,1	6	1,8	7	2,1
Funktionsmæssigt indhold	30	6	1,8	8	2,4	8	2,4	8	2,4	5	1,5
I alt			5,6		7,6		8,1		7,4		6,0

Totalentreprenør
Arkitekt
Ingeniør

Hans Ulrik Jensen A/S
Exners tegnestue A/S
Stokvad & Kerstens, Rådgivende ingeniører A/S

Forslaget tager udgangspunkt i velkomstbygningens rolle i samspillet med Borgen og den omgivende park, og forslagsstilleren betragter bygningen som en ny, men diskret port til borgområdet. Bygningen er således placeret mellem træerne, så den reelt omslutes af skoven.

Placeringen i skovbrynet har inspireret forslagsstillerne til, i vid udstrækning at bruge træerne og deres bestanddele som inspiration for udformningen. Stammerne, grenene, det fældede træ og de opskårne brædder, listerne og fineren er benyttet med bevidsthed om kontrasten mellem borgens tunge soliditet og velkomstbygningens lethed og transparens. Det er forslagsstillerens ønske, at lade Velkomstbygningen spille sammen med den skov, den i en vis forstand er blevet skabt af, og samtidig lade de besøgende opleve bygningen som en del af skoven.

Port motivet er en underspillet fortolkning af portene der engang ydede bevogtet adgang til borgens beskyttede indre. I Velkomstbygningen dannes porten af en inspiration fra en tømmerstabels præcise vægge, og giver publikum adgang gennem den tværgående lavere bygningskrop, der indeholder billetsalg, administration, møderum, toiletter m.v. og som adskiller forpladsen og P-pladsen fra udstillingsområdet. Porten leder tværs igennem bygningen, og vil

kunne tjene som adgang til Borgområdet, både i og udenfor velkomstcentrets sæson og åbningstid. Muligheden for passage gennem bygningen, som port for området året igennem, vurderes af bedømmelsesudvalget som en væsentlig funktionel og oplevelsesmæssig kvalitet.

Bygningens højere del, udstillingsrummet, udgøres af en søjleskov, der bærer tagskiven. Udstillingsrummets glasfacader er udvendigt suppleret med hængslede gren-beklædte skodder, der kan åbnes og lukkes efter behov for lys, samt for ind og udsyn. I udstillingsrummet er der indarbejdet en rampe, der formidler en del af grundens naturlige fald. Ligeledes er terrænfaldet udnyttet til at definere mindre udstillings- og opholdssteder langs vestfacaden.

Tagskivens udhæng er ligeledes udformet med sigte på at filtrere lyset, således at rummet med søjlerne og ovenlysene understreger referencen til skoven og lyset mellem trækroneerne.

Bygningen besidder den enkelhed, stoflighed og lethed, der kan danne en elegant optakt til borgens tyngde og massivitet, og skærper herved den besøgendes oplevelse af selve borgen. Forslaget bedømmes som det der bedst indfrier udbyderens ønsker til en ny velkomstbygning.

01

SPØTTRUP BORG • VELKOMSTBYGNING • DOMMERBETÆNKNING

Bygningen udgør en skulpturel og markant optakt til besøg på Borgen Spøttrup. Den overraskende og talentfulde udnyttelse af bygningens tagflade som "en løftet jordskorpe", er udformet som en rampe og udsigtsplatform, tilfører dette forslag en ekstra dimension og nye anvendelsesmulighed. Løsningen udnytter grundens naturlige fald, indarbejder samtidig indgangen, og lader på dramatisk vis bygningens corten stål beklædte rustne flader nærmest vokse ud af jorden.

Forslagsstillerne ønsker med egne ord "at anlægge en nænsom og stilfærdig tilgang til opgaven". Bedømmelsesudvalget deler imidlertid ikke denne anskuelse. Bygningen udtrykker styrke og kraft, og vil i sig selv kunne være en seværdighed som udstillingssted for et andet publikumsorienteret formål. Men det er, efter bedømmelsesudvalgets opfattelse, desværre også i dette forhold, at bygningen overspiller sin egen rolle som velkomstbygning for den gamle borg og for stedet. Oplevelsen ved den gamle borg vil efter bedømmelsesudvalgets opfattelse, virke mindre dramatisk, når man først har passeret velkomstbygningen.

Bygningens planløsning og indretning er enkel og særdeles vel-fungerende. Det naturlige flow gennem bygningen og udstillingen, samt overblikket fra salgs- og billetteringsstedet er et godt svar på udbyderens ønsker. Eksempelvis er muligheden for inddeling eller periodevis afskærmning af udstillingen ligetil og velgennemtænkt. Disponeringen af kontor- og personalefaciliteterne er ligeledes god. Udenfor åbningstid skal man som besøgende bevæge sig udenom bygningen for at komme til parken og borgen. Der savnes i forslaget en mere indarbejdet eller bevidst bearbejdning af dette.

Forslaget er særdeles velbeskrevet, både i tegninger og tekst, og redegør for en gennemtænkt og eksklusiv bygning. Materialevalget er smukt afstemt i mørk eg, beton og cortenstål der understøtter indtrykket af en meget gedigen bygning.

02

Totalentreprenør	STB Gruppen, STB Byg A/S
Arkitekt	Dorte Mandrup Arkitekter
Ingeniør	Tækker, Rådgivende ingeniører A/S
Landskabsarkitekt	Schönherr Landskab

Silhuetterne af traditionelle danske gårde og Spøttrup-Borgens eget indre gårdrum, har blandt andet tjent som inspirationskilder for forslagsstillerne til velkomstbygningens overordnede udformning. Inspirationen er omsat til et kvadratisk og nedbrudt bygningsanlæg, der i kraft af sin "torso-karakter", også giver associationer til en ruin.

I sammenhæng med projektet er der udarbejdet oplæg til en udførlig landskabelig bearbejdning, der gør velkomstbygningen til et led i et oplevelsesrigt rumligt forløb gennem parken, på vej mod borgen. Bygningens tilbagetrukne og let drejede placering på grunden formår bl.a. at stoppe den mere eller mindre tilfældigt opståede akse, der ellers tegner sig i det nuværende parkanlæg, og det understreger velkomstbygningen som begyndelse og afslutning på et besøg ved Borgen Spøttrup.

Med et oplevelsesrigt forløb af rum, fra en udendørs ankomstgård til butiks- og billetteringsrummet, via ramper til udstillingsrummene, og videre til endnu en udendørs udstillingsgård, ledes man ad en snoet sti gennem parken og frem til borgen. Bevægelsen gennem de foreslåede ankomst- og udstillingsrum, vil være en oplevelsesrig og smuk optakt til besøget på borgen.

Adgangsforholdene kan blive for trange ved afvikling af større selskaber samtidigt. Ligeledes er indretningen af butik- og billetteringsstedet med en fritstående skranke uhensigtsmæssig for de ansatte, men ville sandsynligvis kunne tilpasses i en videre bearbejdning.

Den karakteristiske bygningssilhuet er bearbejdet med stor kompromisløshed. Bygningen vil fremstå i en homogen og skarptskåret profil, uden tagrender, afdækninger og andre traditionelle byggetekniske detaljer, der sædvanligvis leder vandet væk fra bygningen. Facadens teglsten føres eksempelvis ubrudt fra terræn ad facaden, og videre op som tagmateriale på de skrå flader. Til understregning af den tænkte detaljering, var der til præsentationen bl.a. medbragt en model af et udsnit facademur, tagkant og tagflade. Facaden udgøres af hårdtbrændte teglsten i "Kolumbaformat", opmuret i en særlig hård og tæt mørtel, mens bygningsanlægget indadtil er tænkt udført i glatte hvide flader, samt indbyggede snedkerpartier i eg.

Bedømmelsesudvalget har stor sympati for den skulpturelle konsekvens der kommer til udtryk i bygningen, og forstår nødvendigheden af at efterstræbe en skarp og præcis detaljering der vil understøtte det abstrakte udtryk. Imidlertid tvivles der på de foreslåede tekniske løsninger praktiske egnethed.

Let tilbagetrukket i skovbrynet, skaber forslagsstillerne en forsækning i det let skrånende landskab. Forsækningen tjener som placering af den nye velkomstbygning.

Bygningen er disponeret i to etager, der formidler terrænspringet og leder de besøgende gennem bygningens velkomst- og udstillingsarealer. En lille bro fører fra parkerings- og ankomstpladsen over til bygningens indgang i 1. sals niveau, mens udgangen til parken og borgen sker fra den modstående side i underetagen. Den sammensatte komposition og det let kompakte udtryk, kan sammen med ankomsten over en bro, give associationer til en lille borg.

Bygningen udgøres af 4-5 spånklædte voluminer, der overvejende er adskilt af vinduer og som tilsammen omslutter publikumsarealet. Facadematerialet vil patinere til en mørk og afdæmpet toner, og føje bygningen til skovens egen farvepalet. Den sammensatte form giver et varieret udtryk, men bevirker også, at bygningen får mange sammenføjningspunkter. Det vurderes, at det komplicerer bygningen unødigt. Bygningen er let drejet i forhold til den sti der leder ned mod parken og borgen. Drejningen danner på en fin måde både afslutning eller udgangspunkt for det aksiale forløb, og understreger bygningens betydning som begyndelse og afslutning for et besøg på stedet. Den to etagers løsning giver et varieret rumligt forløb gennem bygningen, og tilbyder de besøgende god mulighed for en hævet udsigt mod borgområdet, men det begrænser samtidig det reelle

udstillingsareal og opdeler det i to niveauer. Kontor, billettering og opholdsrum er ligeledes fordelt på to plan, med uheldige konsekvenser for medarbejdernes færden og overblik i bygningen. Forslagets er isoleret set en fin og materialemæssigt velafstemt bygning, men virker i sit arkitektoniske udtryk ikke optimal som velkomstbygning for Borgen Spøttrup. Ligeledes lider indretningen af bygningen under den to etagers løsning.

04

Totalentreprenør	Børge lind & Sønner A/S
Arkitekt	Arkitema Architects A/S
Ingeniør	Esbensen, Rådgivende Ingeniører A/S
Ingeniør	Keld Abrahamsen, Restaureringsingeniør FRI ApS

Forslaget tager sit idemæssige afsæt i oplevelsen ved at komme til en borg. Forslagsstillerne beskriver velkomstbygningen som en konstruktion man skal passere igennem, og understreger, at det ikke er en bygning i gængs forstand. Det der møder de besøgende ved ankomsten, er udadtil heller ikke en traditionel bygning, men tagfladen på en sort træbeklædt konstruktion.

Bygningen er placeret i åbningen, på langs med de små volde omkring parkeringspladsen, og danner herved en slags port til borgområdet. Fra ankomst- og parkeringspladsen bevæger man sig ned mod den åbning, der udgør indgangen i den markante tagflade. Udgangen fra Velkomstbygningen til park- og borgområdet er udformet på samme måde som indgangen. Adgangen til parkområdet udenfor Velkomstbygningens åbningstid sker diskret langs gavlene.

Velkomstcentret er grundlæggende udformet som en traditionel hal- eller ladebygning, men tagfladerne er forlænget til terræn, og rummer overdækkede arealer på begge sider af bygningen.

I bygningens gavle og langsider er der fornedet vinduer i den fulde bredde. På langsiderne afskærmes vinduerne navnlig af "udhængene", og i gavlene vender vinduerne ud mod de omgivende volde og træer. Under trækonstruktionen er der, med forslagsstillerens ord, udformet et "landskab" i teglsten. Landskabet udgøres af en kerne der rummer kontorer, personalefaciliteter, servicerum m.v. Selve

indretningen er enkel. Teglkernen adskiller ankomst- og butiksområdet fra udstillingsområdet, der vender ud mod parksiden. Arealet ovenpå teglkernen udgør et supplerende areal, der ligger ud over programmets ønsker og krav. Det enkle interiør og bygningens generelle materialevalg er velvalgt, og refererer på sin egen måde til borgens robusthed og udtryk, uden dog at efterligne den.

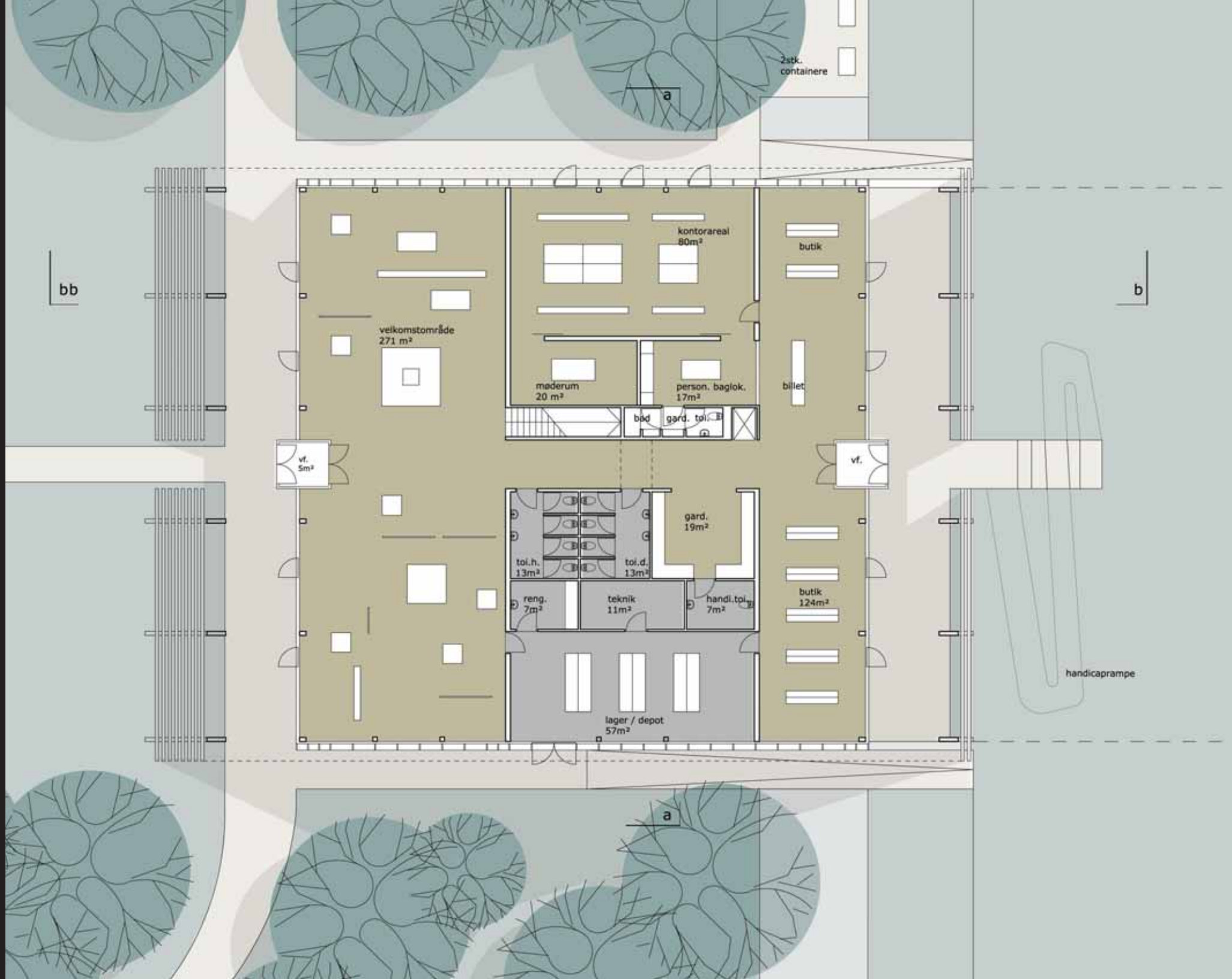
Bedømmelsesudvalget finder projektets ide og ambition om, at "stemme" de besøgende til oplevelsen af selve borgen sympatisk, men ser også flere problematiske forhold ved den valgte arkitektoniske udformning. Tagfladernes forlængelser mod terræn er essentielle for bygningens udtryk, men de medvirker også til at skabe et mørkt og dystert helhedsindtryk. Ligeledes udgør de en fristende klatreudfordring for børn og vovehalse, både i og udenfor åbningstiden. Der er ikke redegjort for en løsning af dette.

Der er ringe kontakt mellem personalet i ankomst- og butiksrummet, og udstillingsområdet. Møderummet og personale rum / baglokale er placeret midt i bygningen, med begrænset dagslysadgang, mens lager- og depotrummet er orienteret med vinduer mod omgivelserne.

05

Finansministeriet

Slots- og
Ejendomsstyrelsen

Slots- og Ejendomsstyrelsen
Løngangstræde 21
1468 København K

Tlf.: 33 92 63 00
E-mail: sesmail@ses.dk
Hjemmeside: www.ses.dk